

ỨNG PHÓ VỚI BIẾN ĐỔI KHÍ HẬU TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI QUẢ THỰC TIỄN PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP Ở TỈNH ĐỒNG THÁP

Bùi Văn De *

Tóm tắt: Biến đổi khí hậu trong những năm gần đây đang tác động mạnh mẽ đến kinh tế - xã hội ở nước ta nói chung và tỉnh Đồng Tháp nói riêng, trong đó có vấn đề xây dựng nông thôn mới, phát triển nông nghiệp. Để thích ứng với biến đổi khí hậu, trong thời gian qua tỉnh Đồng Tháp đã nghiên cứu, ứng dụng các mô hình phát triển nông nghiệp gắn với xây dựng nông thôn mới để hạn chế những tác động tiêu cực, phát huy những tích cực của biến đổi khí hậu. Bài viết làm rõ thực trạng xây dựng mô hình phát triển nông nghiệp nông thôn mới thích ứng với biến đổi khí hậu, từ đó đề xuất giải pháp đẩy mạnh áp dụng các mô hình này ở Đồng Tháp hiện nay.

Từ khóa: Đồng Tháp; nông thôn mới; ứng phó với biến đổi khí hậu

Abstract: Climate change in recent years is strongly affecting the socio-economy in our country in general and Dong Thap province in particular, including the issue of new rural construction and agricultural development. In order to adapt to the climate change, Dong Thap province has studied and applied agricultural development models in association with new rural construction to limit the negative impacts and promote the positive of climate change. The article clarifies the current situation of building a new model of rural agricultural development to adapt to climate change, thus proposing solutions to promote the application of these models in Dong Thap today.

Keywords: Dong Thap; new countryside; responding to climate change

Ngày nhận bài: 24/10/2018 Ngày sửa bài: 15/11/2018 Ngày duyệt đăng: 03/12/2019

1. Tác động của biến đổi khí hậu đến phát triển nông nghiệp ở Đồng Tháp

Đồng Tháp là một trong 13 tỉnh thuộc đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL), nơi đầu nguồn sông Tiền chảy qua biên giới vào Việt Nam. Diện tích tự nhiên của tỉnh Đồng Tháp

là 3.374,08 km², chiếm 8,17% diện tích vùng ĐBSCL. Đồng Tháp có lợi thế nhờ vào vị trí nằm sát thượng lưu sông Tiền với các tuyến giao thông thủy bộ từ biên giới Việt Nam - Campuchia ra biển, tạo điều kiện thuận lợi về kinh tế đối ngoại hướng ra các nước Đông

* ThS, Trường Chính trị tỉnh Đồng Tháp

Nam Á và là cửa ngõ của vùng Tứ giác Long Xuyên hướng về vùng kinh tế trọng điểm phía Nam. Đây là điều kiện thuận lợi cho phát triển nền nông nghiệp.

Phát triển nông nghiệp trong xây dựng nông thôn mới ở Đồng bằng đổi mới với nhiều thách thức do đây là vùng đất rất dễ chịu sự tác động của tự nhiên. Biến đổi khí hậu và nước biển dâng diễn ra nhanh hơn dự báo, gây ra nhiều hiện tượng thời tiết cực đoan, ảnh hưởng xấu đến sinh kế và đời sống của người dân. Việc khai thác tài nguyên nước trên thượng nguồn châu thổ, đặc biệt là xây dựng đập thủy điện đã làm thay đổi dòng chảy, giảm lượng phù sa, suy giảm nguồn lợi thủy sản, xâm nhập mặn đang đe dọa nền nông nghiệp của tỉnh, tác động tiêu cực đến phát triển kinh tế - xã hội. Mặt trái từ hoạt động phát triển kinh tế với cường độ cao ở các đô thị bộc lộ ngày càng gay gắt, gây nhiều hệ lụy như: ô nhiễm môi trường; mất cân bằng sinh thái nghiêm trọng, sụt lún đất; suy giảm mực nước ngầm... Bên cạnh đó, việc khai thác bùn cát quá mức, xây dựng nhà cửa và hạ tầng sát bờ sông, kênh, rạch làm gia tăng nguy cơ sạt lở.

Biến đổi khí hậu có tác động lớn đến sinh trưởng, năng suất cây trồng, thời vụ gieo trồng, làm tăng nguy cơ lây lan sâu bệnh hại cây trồng; ảnh hưởng đến sinh sản, sinh trưởng của gia súc, gia cầm; xuất hiện nhiều loại bệnh trong nuôi trồng thủy sản. Ngành nông nghiệp đổi mới với nhu cầu lớn về phát triển giống cây trồng và vật nuôi nhằm giảm thiểu rủi ro do biến đổi khí hậu gây ra. Trong những năm gần đây, biến đổi khí hậu đã ảnh hưởng rất lớn đến sản xuất nông nghiệp, đời sống của nhân dân Đồng Tháp. Sự tác động

đó theo cả hai chiều hướng tích cực và tiêu cực.

Trong thời gian qua, tình hình hạn hán đã gây ra nhiều khó khăn cho sản xuất nông nghiệp. Từ năm 2016 đến nay, nắng nóng diễn ra khá sớm, nhiệt độ trung bình đạt từ 35 - 36,0 C, nền nhiệt độ trung bình ở mức cao hơn trung bình nhiều năm khoảng 0,20 C. Do nắng nóng và nhiệt độ trung bình cao dẫn đến tình trạng thiếu nước cục bộ trong sản xuất và sinh hoạt của người dân. Vì là tỉnh đầu nguồn nên Đồng Tháp chịu ảnh hưởng lớn do lũ lụt gây ra. Đặc điểm lũ lụt những năm gần đây không đều, gây ra nhiều khó khăn cho sản xuất. Những năm lũ về ít, mực nước không cao sẽ ảnh hưởng đến năng suất lúa vụ sau, làm mất đi những cơ hội mưu sinh mùa lũ của một bộ phận dân cư [1].

Là tỉnh đầu nguồn sông Cửu Long, hàng năm, Đồng Tháp phải đối mặt với nhiều nguy cơ sạt lở bờ sông, trong đó, đáng lo nhất là sạt lở diễn ra vào mùa nước nổi. Theo thống kê của Chi cục thủy lợi tỉnh Đồng Tháp, từ đầu năm 2018 đã xảy ra 8 vụ sạt lở bờ sông Tiền ở huyện Thanh Bình, TP. Cao Lãnh và Thị xã Hồng Ngự với tổng chiều dài sạt lở là 153 m, diện tích sạt lở là gần 800 m², trong đó, nhiều nhất là tại khu vực ấp Bình Hòa, xã Bình Thành, huyện Thanh Bình với 4 vụ và có trên 400m² đất bị thiệt hại. Theo báo cáo của Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Đồng Tháp, từ năm 2017 đến 2018, toàn tỉnh đã ghi nhận 66 điểm sạt lở mới, chiều dài 36km, ăn sâu vào đất liền 30m, trong đó có trên 4.000 hộ dân nằm trong vành đai nguy hiểm. Như vậy, tình hình sạt lở bờ sông còn diễn biến phức tạp do tác động của biến đổi khí hậu [1].

Cũng như các địa phương khác ở ĐBSCL, biến đổi khí hậu làm tăng tần số, cường độ, tính biến động và tính cực đoan của các hiện tượng thời tiết nguy hiểm như bão, lũ, lốc, thời tiết khô nóng, lũ, ngập úng... gây thiệt hại lớn về sản xuất nông nghiệp như mất mùa, bệnh dịch gia tăng, diện tích canh tác bị thu hẹp dần. Tại Đồng Tháp, tổng thiệt hại về tài sản năm 2016 do thiên tai gây ra khoảng 36,222 tỷ đồng [2], chủ yếu là do đông, lốc và ngập úng gây thiệt hại trên diện tích trồng lúa, hoa màu và cây ăn trái. Bên cạnh đó, thiên tai cũng tác hại đến hệ thống thủy lợi và thiệt hại lớn về nguồn thủy sản.

Những tác động của biến đổi khí hậu đến phát triển nông nghiệp Đồng Tháp ảnh hưởng xấu tới một bộ phận người dân. Tuy nhiên, biến đổi khí hậu cũng mang đến những cơ hội mới cho phát triển nông nghiệp nơi đây. Trong khó khăn do thiên tai, người dân Đồng Tháp đã thay đổi tư duy phát triển kinh tế, tìm ra mô hình và phương thức phát triển theo hướng phát thải các - bon thấp, bền vững như mô hình tăng trưởng xanh của Hàn Quốc, Nhật Bản. Biến đổi khí hậu cũng đã giúp cho nông dân thay đổi dần tập quán canh tác lạc hậu, làm lãng phí tài nguyên đất, nước nhưng không mang lại hiệu quả kinh tế cao. Đây là thời điểm thích hợp để đưa công nghệ hiện đại vào thay thế trình độ sản xuất lạc hậu trong nông nghiệp, nếu được tuyên truyền tích cực, sẽ mang lại những hiệu quả sản xuất cao trong nông nghiệp. Đồng Tháp là địa phương đầu tiên trong cả nước được Trung ương lựa chọn thí điểm xây dựng và thực hiện “Đề án tái cơ cấu nông nghiệp”. Đến nay, có thể khẳng định rằng, Đồng Tháp bước đầu đã tạo ra sự tăng trưởng mạnh mẽ cho ngành kinh tế mũi

nhọn vốn còn nhiều tiềm năng, trong đó có sản xuất nông nghiệp.

2. Thực trạng ứng dụng mô hình nông nghiệp nông thôn mới ứng phó với biến đổi khí hậu ở tỉnh Đồng Tháp

Tác động của biến đổi khí hậu đối với kinh tế - xã hội ở khu vực ĐBSCL là rất nghiêm trọng và là một thách thức cho mục tiêu xóa đói giảm nghèo, các mục tiêu thiên niên kỷ và sự phát triển bền vững của các địa phương trong khu vực, trong đó, sản xuất nông nghiệp được coi là một trong những lĩnh vực được đánh giá dễ bị tổn thương nhất do biến đổi khí hậu, do nước biển dâng. Đồng Tháp được xem là một tỉnh đi tiên phong ở Vùng ĐBSCL trong xây dựng nông thôn mới theo phương châm “Tiết giảm chi phí, đẩy mạnh ứng dụng khoa học và công nghệ, sản xuất theo chuỗi giá trị, góp phần hình thành nền nông nghiệp hiện đại thích ứng với biến đổi khí hậu”. Trong thời gian qua, được sự quan tâm lãnh đạo, quản lý của Tỉnh ủy, chính quyền các cấp và sự hưởng ứng của toàn thể nhân dân, nền nông nghiệp của tỉnh đã có bước phát triển. Tỉnh đã xác định tái cơ cấu ngành nông nghiệp là nhiệm vụ vô cùng cấp thiết. Đề án tái cơ cấu ngành nông nghiệp của tỉnh Đồng Tháp sẽ cung cấp căn cứ, định hướng nhằm điều chỉnh cơ cấu ngành nông nghiệp theo hướng nâng cao giá trị gia tăng và phát triển bền vững dựa trên phương thức đổi mới tổ chức sản xuất; đẩy mạnh liên kết giữa sản xuất và thị trường, ứng dụng khoa học công nghệ; chuyên môn hóa và tạo việc làm ổn định cho nông dân, chuyển dịch lao động từ lĩnh vực nông nghiệp; nâng cao thu nhập, đời sống của dân cư nông thôn; bảo vệ môi trường sinh thái và đẩy mạnh phong trào

xây dựng nông thôn mới.

Nhằm phát huy hơn nữa lợi thế của ngành nông nghiệp, Đồng Tháp đã chủ trương phát triển kinh tế nông nghiệp thích ứng với biến đổi khí hậu nhằm hạn chế những tác động tiêu cực của môi trường và phát huy những yếu tố có lợi mà biến đổi khí hậu đã tạo ra để đưa nền nông nghiệp của tỉnh phát triển theo hướng bền vững và hiện đại. Hiện nay mô hình phát triển nông nghiệp phù hợp với biến đổi khí hậu ở Đồng Tháp tập trung vào một số nội dung sau:

Thứ nhất, lựa chọn cây trồng, vật nuôi phù hợp với biến đổi khí hậu và thích ứng với thị trường. Tỉnh Đồng Tháp đã xác định lúa, xoài, hoa, cá Basa là cây trồng, vật nuôi phù hợp với mô hình phát triển nông nghiệp trong xây dựng nông thôn mới phù hợp với biến đổi khí hậu và có thị trường xuất khẩu, thị trường tiêu thụ lớn. Ví dụ, trường hợp nuôi cá Basa. Hiện nay, cá Basa của Đồng Tháp được xuất khẩu 10 nước và khu vực trên thế giới. Diện tích nuôi cá Tra, cá Basa trên địa bàn tỉnh Đồng Tháp năm 2018 là 1.850 ha, tăng 2,4% so với 09 tháng đầu năm 2017. Sản lượng cá Tra đạt 319.000 tấn, tăng 14.000 tấn so với cùng kỳ năm trước. Đồng Tháp hiện là trung tâm sản xuất cá Basa giống cho khu vực ĐBSCL. Toàn tỉnh Đồng Tháp hiện có hơn 1.200 cơ sở sản xuất, kinh doanh giống cá Tra, trong đó có 76 cơ sở sản xuất và 1.150 cơ sở ương giống, tập trung tại các huyện Hồng Ngự, Cao Lãnh, Châu Thành [2];

Thứ hai, áp dụng mô hình sản xuất hàng hóa nông nghiệp chất lượng cao, đáp ứng yêu cầu của thị trường. Đồng Tháp đã có 2 mô hình đạt chứng nhận Global GAP với tổng diện tích trên 33 ha, có 2 mô hình đạt

chứng nhận VietGAP với tổng diện tích 48 ha. Ngành chức năng cũng hỗ trợ huyện Cao Lãnh xây dựng nhãn hiệu hàng hóa “Xoài Cao Lãnh”, “Xoài Cát chu Cao Lãnh”. Có thể thấy, từ việc thực hiện Đề án tái cơ cấu nông nghiệp các ngành hàng sản xuất, Đồng Tháp đã xây dựng và quảng bá được thương hiệu xoài Cao Lãnh rộng khắp trong cả nước và nhiều nước trong khu vực châu Á.

Với thế mạnh về khí hậu và thổ dưỡng đối với hoa, đề án tái cơ cấu cây trồng phù hợp với biến đổi khí hậu trong xây dựng nông thôn mới đã tăng diện tích trồng hoa từ 400ha (năm 2013) lên trên 526 ha đến thời điểm hiện nay. Hoa, cây cảnh Sa Đéc cũng đã góp phần thúc đẩy du lịch địa phương phát triển, hình thành thương hiệu “Thành phố hoa Sa Đéc” trên bản đồ du lịch Việt Nam;

Thứ ba, lựa chọn các giải pháp kỹ thuật hợp lý trong quản lý sản xuất. Để xây dựng mô hình nông nghiệp phù hợp với biến đổi khí hậu trong xây dựng nông thôn mới, tỉnh Đồng Tháp đã thực hiện 6 giải pháp kỹ thuật nhằm giảm giá thành trong sản xuất lúa gạo, cùng triển khai cơ giới hóa trên đồng ruộng, đẩy mạnh mô hình cánh đồng lớn, đồng thời thí điểm sản xuất lúa theo hướng hữu cơ... Cùng với đó, Đồng Tháp cũng chú trọng đến khâu liên kết tiêu thụ sản phẩm giữa người sản xuất và các doanh nghiệp. Do có sự liên kết chặt chẽ, nên sản lượng lúa gạo đã được các doanh nghiệp, công ty liên kết tiêu thụ tăng dần qua các năm, việc liên kết tiêu thụ giúp nông dân tăng thêm lợi nhuận bình quân từ 3-4 triệu đồng/ha/vụ so với sản xuất truyền thống. Lợi nhuận bình quân 1ha sản xuất lúa trong vụ đông xuân ở Đồng Tháp đạt 13,1 triệu đồng, tăng 1,9 triệu đồng; vụ hè thu là

9 triệu đồng, tăng 340 nghìn đồng và vụ thu đông là 10,9 triệu đồng, tăng 2,3 triệu đồng so với cùng kỳ năm 2016. Ngoài ra, các ngành nông nghiệp tỉnh Đồng Tháp đã thực hiện thí điểm nhiều mô hình sản xuất lúa tiên tiến như: sản xuất lúa theo hướng hữu cơ; “Ứng dụng công nghệ cao sản xuất lúa hữu cơ” trên 2 loại giống IR 50404 và VD 20, giảm 20% giá thành sản xuất; tăng phẩm chất hạt gạo... tại các địa phương trên địa bàn tỉnh. Qua đây giúp người nông dân tiếp cận được với khoa học kỹ thuật áp dụng trong sản xuất lúa, nâng cao nhận thức cũng như trình độ canh tác [3].

Đề phát triển Làng hoa Sa Đéc, tỉnh đã thành lập Trung tâm Ứng dụng nông nghiệp công nghệ cao, khu nghiên cứu công nghệ sinh học, tăng cường các giống hoa mới, đồng thời xây dựng được những mô hình trồng hoa phục vụ du lịch. Đây là bước tiến quan trọng để phát triển làng hoa Sa Đéc thành “Thành phố 4 mùa hoa”.

Đồng Tháp có 20 doanh nghiệp tham gia hoạt động nuôi cá Tra xuất khẩu với diện tích trên 965 ha, chiếm khoảng 64% diện tích nuôi của toàn tỉnh. Còn lại là diện tích của hộ cá thể, trong đó diện tích liên kết với các doanh nghiệp khoảng 475 ha/238 cơ sở. So với trước khi thực hiện tái cơ cấu, thu nhập của người dân đã tăng đáng kể, năm 2013, thu nhập bình quân của người nuôi cá Tra là 288 triệu đồng/ha, thì đến năm 2014 đã tăng lên mức 312 triệu đồng, tăng 24 triệu đồng và đến năm 2017, thu nhập của người nuôi đạt 1.022 triệu đồng/ha, tăng 734 triệu đồng so với năm 2013. Cùng với nuôi thả cá Tra, người nông dân Đồng Tháp cũng đã thành lập ra các tổ hợp tác chăn nuôi gia cầm, trong đó chú trọng vào chăn nuôi vịt đàn. Đây là

thế mạnh của địa phương do có điều kiện tự nhiên thích hợp với nghề chăn nuôi vịt. Hiện nay, Đồng Tháp thành lập được 6 tổ hợp tác chăn nuôi vịt hướng trứng với tổng đàn vịt là 227.690 con. Các tổ hợp tác sản xuất có gắn kết với các doanh nghiệp thu mua trứng vịt và các công ty cung cấp thức ăn chăn nuôi nên người chăn nuôi an tâm sản xuất, chi phí đầu vào thấp, chất lượng trứng tốt hơn nên giá thành sản phẩm cũng cao hơn từ 150 đồng đến 250 đồng/trứng so với giá trứng của các hộ nuôi vịt chạy đồng hoặc không có liên kết sản xuất - tiêu thụ [3].

Đồng Tháp đã thực hiện thành công xây dựng chuỗi liên kết giữa người chăn nuôi và doanh nghiệp chế biến. So với năm 2013, diện tích của các hộ cá thể liên kết với các doanh nghiệp chế biến chiếm khoảng 11% thì đến nay diện tích này đã lên đến trên 80% [3]. Việc liên kết trong sản xuất và tiêu thụ sản phẩm giúp người nuôi ổn định được đầu ra, từng bước thay đổi tập quán trong sản xuất và kinh doanh từ nhỏ lẻ sang sản xuất có tổ chức, áp dụng kiến thức khoa học kỹ thuật tiên bộ, đồng thời giảm dần việc sản xuất tự phát, dẫn đến sản phẩm sản xuất ra bị dư thừa, gây tổn thất cho người nuôi.

3. Giải pháp đẩy mạnh áp dụng mô hình nông nghiệp ứng phó với biến đổi khí hậu trong xây dựng nông thôn mới ở tỉnh Đồng Tháp

Qua nghiên cứu những tác động của biến đổi khí hậu đến phát triển nông nghiệp của Đồng Tháp, có thể thấy hiện nay nền nông nghiệp Đồng Tháp cũng đang gặp những vấn đề cần được tháo gỡ. Đó là:

Một là, năng lực dự báo, cảnh báo sớm còn nhiều bất cập: trang thiết bị lạc hậu, trình độ chuyên môn của cán bộ còn thấp. Năng lực

đánh giá tác động cụ thể của biến đổi khí hậu đối với từng loại cây trồng, vật nuôi còn hạn chế. Chính vì hạn chế này nên Đồng Tháp chưa có quy hoạch vùng chuyên canh phù hợp với biến đổi khí hậu;

Hai là, tiếp tục nghiên cứu chuyển đổi cơ cấu, giống cây trồng, vật nuôi, điều chỉnh mùa vụ, kỹ thuật sản xuất nông nghiệp thích ứng với biến đổi khí hậu còn hạn chế. Việc chuyển dịch cơ cấu cây trồng từ sản xuất lúa sang hoa màu cây công nghiệp ngăn ngừa chưa đạt kế hoạch đề ra do đầu ra thiếu ổn định, cơ sở hạ tầng, hệ thống tưới tiêu chưa phù hợp đối với sản xuất hoa màu.

Nghiên cứu, ứng dụng công nghệ mới thích ứng biến đổi khí hậu trong nông nghiệp cùng với thay đổi tập quán sản xuất nông nghiệp dựa vào kinh nghiệm bản thân, theo tập quán (chú trọng vào năng suất, sản lượng chưa xem hiệu quả kinh tế là chính), sản xuất chưa quan tâm đến thị trường và tình trạng sử dụng tùy tiện thuốc bảo vệ thực vật còn phổ biến là nguy cơ gây mất an toàn vệ thực phẩm và ảnh hưởng xấu đến môi trường... Việc tự phát đào ao nuôi cá và phát triển diện tích trồng cây có múi ngoài quy hoạch, sản xuất chưa gắn với thị trường trong thời gian qua tiềm ẩn nguy cơ cung vượt cầu, nguy cơ thiệt hại do ảnh hưởng của môi trường rất cao;

Ba là, các dự án ứng phó với biến đổi khí hậu liên quan đến phát triển kinh tế nông nghiệp đòi hỏi nguồn kinh phí lớn mà nguồn ngân sách của tỉnh không thể nào đảm bảo nên phải dựa vào sự hỗ trợ của trung ương và các dự án nước ngoài. Hiện nay, tỉnh Đồng Tháp đã ban hành Chương trình hành động “Quy hoạch, Dự án giai đoạn 2017 - 2020 về ứng phó với biến đổi khí hậu”. Đồng thời, tỉnh chỉ đạo lồng ghép nội dung ứng phó với biến đổi

khí hậu vào các chương trình, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội của ngành, địa phương. Mục tiêu đề ra là 100% các xã xây dựng nông thôn mới gắn liền với bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu. Đây là cơ hội để tỉnh Đồng Tháp thu hút các dự án về biến đổi khí hậu trong lĩnh vực nông nghiệp quốc gia và quốc tế. Đồng Tháp cần phải chủ động học tập kinh nghiệm các tỉnh trong khu vực về xây dựng mô hình phát triển nông nghiệp thích ứng với biến đổi khí hậu, đồng thời tranh thủ sự giúp đỡ của các tổ chức khoa học trong và ngoài nước đã chuyển giao các giải pháp, mô hình sản xuất nông nghiệp bền vững, thích ứng với biến đổi khí hậu.

Đồng Tháp cần phải cải thiện hơn nữa môi trường đầu tư vào nông nghiệp, cũng như thu hút hơn nữa sự tham gia của các tổ chức quốc tế và doanh nghiệp nước ngoài. Nâng cao hiệu quả việc thực hiện nông nghiệp thông minh ở trong nước trong thời gian tới để thích ứng với tình hình biến đổi khí hậu trong thời gian tới như các nhà khoa học dự báo đối với Vùng ĐBSCL: khu vực trồng lúa sẽ bị giảm nhiều do ngập mặn phát triển, sản suất hạn hán tăng lên, sản xuất nông nghiệp bị hạn chế, mất dần những vùng đất canh tác đặc biệt là do mực nước biển dâng lên làm mặn hoá các vùng đất thấp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Báo cáo tổng kết Chương trình mục tiêu quốc gia ứng phó với biến đổi khí hậu tỉnh Đồng Tháp giai đoạn 2010 - 2015
2. Chương trình hành động “Quy hoạch, Dự án giai đoạn 2017 - 2020 về ứng phó với biến đổi khí hậu” tỉnh Đồng Tháp
3. Ngọc Sỹ, *Hiệu quả từ tái cơ cấu nông nghiệp ở Đồng Tháp*, Báo điện tử dangcongsan.vn